

Arbeidstilsynet

VAR DATO
20.12.2013
DERES DATO

VAR REFERANSE
2013/28370
DERES REFERANSE

1 av 7

VAR SAKSBEHANDLER
Tore Alfheim, tlf. 45391070

UNIVERSITETET I OSLO
Postboks 1072 Blindern
0316 OSLO

Tilsyn - UNIVERSITETET I OSLO

Vi viser til tilsynet hos UNIVERSITETET I OSLO den 17.10.2013.

Hensikten med tilsynet

Arbeidstilsynet kontrollerte hvordan virksomheten jobber systematisk og forebyggende med helse, miljø og sikkerhet (HMS). Tilsynet hadde fokus på hvordan dere jobber med å forebygge og redusere risikoen for kjemisk og biologisk helsefare.

Oppsummering av tilsynet

Kontrollen ble utført på/ved:
Institutt for medisinske basalfag, UiO
Sognsvannsv. 9, Pb 1110 Blindern
0317 OSLO

Til stede fra virksomheten: Jan G. Bjålie (instituttleder), Espen Lyng Andersen (lokalt hovedverneombud Det medisinske fakultet), Eva Helene Mjelde (administrasjonssjef IMB), Anne Skotte (HMS-koordinator IMB), Cathrine Flesche (ledende verneombud IMB), Hege Lynne (hovedverneombud UiO) og Eva Isaksen (HMS-stab sentralt UiO).
Til stede fra Arbeidstilsynet: Tore Alfheim (senioringeniør) og Liv Engvik (tilsynsleder)

Tema for tilsynet:

- kartlegging og risikovurdering av kjemisk og ev. biologisk helsefare
- erstatning av farlige kjemikalier
- allmennventilasjon og prosesstilpasset avsug
- informasjon og opplæring i håndtering av kjemikalier og sikker jobbutførelse
- oppbevaring, lagring og merking av kjemikalier
- stoffkartotek
- personlig verneutstyr
- nødhjelps- og førstehjelpsutstyr
- bruk av bedriftshelsetjeneste

Tilsynet startet med en presentasjon av Institutt for medisinske basalfag, og deretter en gjennomgang av instituttets HMS-arbeid relevant for tilsynet. Tilsynet ble avsluttet med en befaring i utvalgte laboratorier for å se på faktiske forhold.

I 2010 engasjerte Universitetet i Oslo rådgivningselskapet Rambøll AS for å gjøre en risikovurdering av kjemikalier ved Institutt for medisinske basalfag. Arbeidet resulterte i en omfattende rapport med forslag til risikoreduserende tiltak. Utdrag fra rapporten blir kommentert under kapitlet "Kartlegging og risikovurdering".

TILLEGGSINFORMASJON

For å få bedre kjennskap til instituttets HMS-arbeid ønsket vi å få tilsendt ytterligere informasjon. Følgende informasjon ble derfor oversendt etter tilsynet:

- Instituttets presentasjon fra møtet
- Instituttets handlingsplan for kjemikalie- og avfallshåndtering 2010
- Risikovurdering av kjemikalier ved IMB: Rambølls rapport av 2010, samt instituttets oversikt over status for de anbefalte tiltak anført i rapporten
- IMBs sjekklister for risikovurdering av prosedyrer samt eksempler på risikovurderte prosedyrer i laboratoriet
- Utdrag fra ECOonline
- Dokumentasjon fra verneunder: sjekklister og rapport fra gjennomført verneunder ved Avdeling for fysiologi
- Oversikt over uønskede hendelser/avvik

BYGNINGER OG ARBEIDSLOKALER

Bygninger og arbeidslokaler fremstår som funksjonelle og i relativt bra forfatning. På instituttet er det ca. 40 lab-enheter.

Det er satt igang flere prosjekter de senere årene, bl.a. utført av Rambøll, for å vurdere lokalene med hensyn til helse, miljø og sikkerhet. Instituttet informerte også om bygging av ny dyrestall.

KARTLEGGING OG RISIKOVURDERING

Instituttet informerte om at risikovurdering foregår på lab-nivå og på overordnet nivå. Man har engasjert eksterne rådgivningsselskaper for å gjennomføre risikovurdering av forskjellige deler av virksomheten. Arbeidstilsynet har bl.a. fått oversendt Rambølls rapport om kartlegging og risikovurdering ved bruk av kjemikalier fra 2010. Instituttet har også oversendt status for oppfølging av tiltak anbefalt i Rambølls rapport.

Igangsettelsen av risikovurdering for instituttet er også beskrevet i handlingsplan for kjemikalie- og avfallshåndtering fra 2010.

I Rambølls rapport informeres det om at risikovurderingen av kjemikalier er gjort ved befaring i 3 laboratorier (avdeling for fysiologi, avdeling for ernæringsvitenskap og avdeling for

biokjemi), samt avfallsrom i kjeller. Det har vært arbeidsmøter med personell ved laboratoriene og gjennomgang av stoffregister.

Under kartleggingen av kjemikalier ble det tatt utgangspunkt i de 10-20 mest brukte kjemikaliene på hvert enkelt laboratorium, og ut fra dette ble det laget en samleoversikt over de mest brukte kjemikaliene ved instituttet. Det ble listet opp 44 kjemikalier, hvor 27 hadde en eller flere faremerkinger. Disse var klassifisert som meget brannfarlig, oksiderende, etsende, meget giftig, giftig, helseskadelig, irriterende og miljøskadelig. I tillegg var det noen kjemikalier med kreftfremkallende og mutagen egenskaper.

Arbeidet ble gjennomført etter NS 5814 (2008) "krav til risikovurdering", basert på 2 hovedelementer: 1) En risikoanalyse, hvor uønskede hendelser og deres årsaker identifiseres, og hvor sannsynlighet og konsekvens beskrives og 2) En risikoevaluering, hvor det definerte risikobildet evalueres, og hvor behov for risikoreduserende tiltak identifiseres og beskrives.

Det ble identifisert avvik fra forskrifter og interne krav ved IMBs håndtering av kjemikalier. På bakgrunn av avvikene ble det foreslått en del risikoreduserende tiltak. I instituttets statusrapport kommer det frem at det meste av de foreslåtte tiltakene er gjennomført, med noen unntak som er under utredning.

Instituttet informerte videre om at det er gjennomført en risikovurdering av kjemikalienes iboende egenskaper ved hjelp av ECOonline system.

Risikovurdering av prosedyrer i laboratoriet

Instituttet informerte om at det også foregår risikovurdering på lab-nivå. Arbeidstilsynet fikk oversendt informasjon om arbeidet med risikovurdering av prosedyrer i laboratoriene, med sjekklister og eksempel på risikovurdering.

Vernerunder

Instituttet informerte om rutiner for vernerunder, og at disse blir gjennomført årlig. Arbeidstilsynet fikk oversendt sjekklister og oppsummeringsrapport fra gjennomførte vernerunder ved Avdeling for fysiologi fra 2013, med tidsfrister for identifiserte oppfølgingspunkter.

AVTREKKSSKAP

Instituttets avtrekksskap og punktavsug beskrives i Rambølls rapport. I rapporten informeres det om at alle laboratoriene hadde avtrekksskap. Men noen steder burde det ha vært flere avtrekk, og de som fantes var for små. Andre steder beskrives som meget bra, og i tillegg var det bra med punktavsug ved lab-benkene.

I instituttets statusrapport på dette området kommer det frem at der nå er supplert med flere avtrekksskap i eldre deler av bygget. Aktiviteten tilpasses infrastrukturen. Det informeres videre om at nye deler av bygget er utrustet med vesentlig flere avtrekksskap i henhold til nye krav. Instituttet informerer også om at det foregår en utredning for flere punktavsug ved ulike laboratorier.

UØNSKEDE HENDELSER/AVVIK

Instituttet har rutine for melding av meldte skader og uønskede hendelser. Rutinen er papirbasert og avvik skal meldes på spesielt skjema. Arbeidstilsynet har tidligere fått opplyst at avvik blir meldt på ulike måter ved UiO (e-post, muntlig, skjema, vernerunder). Arbeidstilsynet fikk oversendt oversikt over meldte skader og uønskede hendelser (avvik) ved IMB i 2012.

Arbeidstilsynet oppfatter det slik at rutinene for avvik ikke omfatter alle typer HMS-avvik, som f.eks. brudd på relevante forskrifter, lover, interne rutiner etc. Det er i tillegg viktig at vernetjenesten i alle ledd på et tidlig stadie blir informert om avvikene. Det bør også legges tilrette for at studenter kan melde avvik på en enkel måte og at rutinen blir kjent for alle.

Verneombudet skal tas med på råd under planlegging og gjennomføring av tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet innenfor ombudets verneområde, herunder etablering, utøvelse og vedlikehold av virksomhetens systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid. Verneombudet skal gjøres kjent med alle yrkessykdommer, arbeidsulykker og tilløp til ulykker innenfor sitt område, om yrkeshygieniske rapporter og målinger, og om eventuelle feil og mangler som er påvist, jf. arbeidsmiljøloven § 6-2, punkt 4 og 5.

Det er viktig at man har et avvikssystem som fungerer godt, og at dette systemet omfatter alle typer HMS-avvik, som brudd på forskrifter, lover, interne rutiner etc. Man har da på et tidlig tidspunkt mulighet til å fange opp avvik og på denne måten redusere risikoen for senere uhell/uønskede hendelser.

Arbeidstilsynet viser derfor til varsel om pålegg gitt til Universitetet i Oslo, i tilsynsrapport vedrørende tilsyn ved Institutt for biovitenskap (pålegg 2).

STOFFKARTOTEK

Instituttet er tilknyttet ECOonlines webbaserte stoffkartotek/sikkerhetsdatabladsystem. Alle avdelinger har tilgang til systemet. Det er rutiner for ajourføring. Det er lett tilgang til stoffkartoteket, og vi ble informert om at ansatte og studenter får opplæring i bruk av stoffkartoteket.

I henhold til forskrift om utførelse av arbeid § 2-2 skal stoffkartoteket også foreligge i papirutgave. Det er viktig at man på den enkelte arbeidsplass har lett tilgang til sikkerhetsdatablader for de kjemikaliene man til enhver tid bruker. Under befaringen kom det frem at det forelå stoffkartotek i papirutgave på laboratoriene. Databladene skal i første omgang være på norsk, men der arbeidstakerne ikke behersker norsk skal det foreligge tilstrekkelig informasjon på et språk arbeidstakerne forstår.

RENHOLDSRUTINER

Det ble opplyst at vaskepersonale har egen instruks når det gjelder vask av laboratorier og at laboratoriebenker og lignende vaskes av instituttets personale.

ARBEIDSTAKERREGISTER

Det ble opplyst at det foreligger et sentralt register (registreringen foregår i ECOonline-systemet) for personer som vurderes å kunne bli eksponert for kreftfremkallende kjemikalier.

GRAVIDE

Det ble opplyst at UiO har rutine for gravide, og at det blir gjort vurdering i hvert enkelt tilfelle.

BEDRIFTSHELSETJENESTE (BHT)

UiO har egen bedriftshelsetjeneste og benytter seg av ekstern støtte ved behov.

BEFARING LABORATORIER

Det ble gjort en befaring på følgende laboratorier:

- Avdeling for ernæringsvitenskap
- Letten centre
- Avd. for fysiologi
- Lab. nr. 2337 (hvor det tidligere var meldt ulykke vedrørende arbeid med paraformaldehyd)

Laboratoriene som ble besøkt var innredet på forskjellig måte. Laboratoriene hadde fungerende avtrekksskap som var utstyrt med alarm. I tillegg var det enkelte steder punktavsug / spesialbenker med avsug (bl.a. hvor det ble brukt isofluran).

Øyeskylleflasker og nøddusj var ikke like lett tilgjengelig alle steder, noe som instituttet bør ta en gjennomgang på. Dette er viktig da det enkelte steder brukes kjemikalier som bl.a. er etsende.

Letter centre hadde også "muse hotell" som hadde daglig tilsyn fra dyreavdelingen.

Vi fikk vi inntrykk av at håndteringen og oppbevaringen av kjemikaliene foregikk på en tilfredsstillende måte. Kjemikaliene (syrer, baser, løsemidler etc.) ble bl.a. oppbevart i egne kjemikalieskap. Kjemikaliene kommer fra kjente leverandører av laboratoriekjemikalier (som f.eks. Sigma-Aldrich). Kjemikaliene som ble undersøkt var merket på engelsk, og fareteksten var i enkelte tilfeller vanskelig å lese pga skriftstørrelsen.

Det finnes rutiner for bruk av verneutstyr. Hansker, briller etc. er lett tilgjengelig på laboratoriene. Det samme gjelder nødhjelps-/førstehjelpsutstyr.

OPPSUMMERING ETTER GJENNOMGANG AV DOKUMENTASJON OG BEFARING AV UTVALGTE LABORATORIER

Med bakgrunn i vårt tilsyn, med befaring i utvalgte laboratorier og oversendt dokumentasjon, er vårt inntrykk at Institutt for medisinske basalfag har stor fokus på HMS.

Instituttet har gode rutiner for opplæring før man starter med laboratoriearbeid (med bl.a. introkurs).

Arbeidstilsynet ser positivt på arbeidet som er igangsatt med kartlegging og risikovurdering, samt andre arbeidsmiljøtiltak for å begrense eksponering for helsefarlige stoffer og biologiske faktorer. Instituttet bør gjennomgå og se nærmere på sine interne rutiner i forbindelse med risikovurdering ved utarbeidelse av standard operasjonsprosedyrer (SOP), da de som ble forevist oss under tilsynet var noe mangelfulle.

Arbeidstilsynet mener at det ikke er grunn til å gi dere varsel om pålegg for de temaene vi gikk gjennom under tilsynet.

Gi en kopi av dette brevet til verneombudet

Verneombudet skal gjøres kjent med vedtak fra Arbeidstilsynet, jf. arbeidsmiljøloven §§ 6-2 sjette ledd og 18-6 åttende ledd. Vi har derfor lagt ved en kopi av dette brevet som arbeidsgiver skal gi videre til verneombudet. Hvis virksomheten har under ti arbeidstakere og partene har skriftlig avtale om ikke å ha verneombud, skal arbeidsgiveren gi dette brevet til representanten for de ansatte.

Har dere behov for mer informasjon?

Dere finner mer informasjon om Arbeidstilsynet og om regelverket på www.arbeidstilsynet.no, eller dere kan kontakte oss på telefon 815 48 222. Dersom dere har spørsmål til saken deres, ber vi dere kontakte saksbehandleren. Oppgi referansenummeret 2013/28370 hvis dere tar kontakt.

Med hilsen
Arbeidstilsynet

Liv Engvik
tilsynsleder
(sign.)

Tore Alfheim
senioringeniør
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Arbeidstilsynet og har derfor ingen signatur.

Kopi til:

Verneombud, Institutt for medisinske basalfag, UiO, Postboks 1110 Blindern, 0317 OSLO

Hovedverneombud, UiO, Postboks 1071 Blindern, 0316 OSLO

UNIVERSITETET I OSLO, Institutt for medisinske basalfag, Sognsvannsv. 9, Postboks 1110
Blindern, 0317 OSLO